

OCENA DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTW UBEZPIECZENIOWYCH W ROLNICTWIE W OPINII ROLNIKÓW WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Tomasz Kamiński, Sławomir Zawisza
Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy

Streszczenie. W pracy zawarto wyniki badań dotyczących oceny funkcjonowania towarzystw ubezpieczeniowych, przeprowadzonych w okresie od lipca do sierpnia 2001 roku wśród 188 rolników województwa kujawsko-pomorskiego. W badaniach uczestniczyli rolnicy współpracujący z Towarzystwem Ubezpieczeniowym Agropolisa S.A. Oddział w Bydgoszczy. Jak wskazują wyniki, najczęściej zawierane są przez badanych rolników ubezpieczenia obowiązkowe, takie jak ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (OC rolników). Z przeprowadzonych badań wynika, że niewielka liczba zawartych przez respondentów ubezpieczeń dobrowolnych wynika z wysokich składek za ubezpieczenia. Firmy ubezpieczeniowe nie cieszą się wśród części respondentów zbyt dobrą opinią, bowiem wielu rolników (40,9%) wyraziło niezadowolenie z ich funkcjonowania. Badani rolnicy, także ci, którzy są zadowoleni z ich działalności, oczekują od zakładów ubezpieczeniowych przede wszystkim obniżenia składek (69,1%) i poprawy funkcjonowania, na przykład lepszego dostępu do informacji (19,1%) oraz sprawniejszej likwidacji szkód (8,0%). Większość badanych rolników (70,2%) uznała za zasadne i potrzebne powołanie instytucji Rzecznika Praw Ubezpieczonych.

Słowa kluczowe: wieś, rolnictwo, rolnicy, ubezpieczenia, towarzystwa ubezpieczeniowe

WSTĘP

Rolnictwo jest działalnością ryzykowną nie tylko ze względów gospodarczych (ryzyko związane z mechanizmami i prawami rynku), ale także z powodu znacznego wpływu czynników związanych z oddziaływaniem sił natury, więc niemożliwych do przewidzenia. Najbardziej skutecznym sposobem zabezpieczenia się przed nieprzewidywalnymi czynnikami ingerującymi w procesy gospodarcze jest ubezpieczenie oferowane

przez wyspecjalizowane firmy. Jest ono wszakże dodatkowym kosztem działalności gospodarczej, co, biorąc pod uwagę nieduży przeciętnie potencjał rolników w Polsce, może być czynnikiem zniechęcającym do zawierania umów.

Obecna sytuacja w agrobiznesie wskazuje jednoznacznie na potrzebę wprowadzenia lepszych narzędzi ochrony rolnictwa przed ryzykiem. W krajach Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych z powodzeniem funkcjonują systemy ubezpieczeń rolnictwa na wypadek klęsk żywiołowych. Szczególnie interesujący jest właśnie dorobek państw lepiej rozwiniętych gospodarczo w zakresie ochrony ubezpieczeniowej produkcji roślinnej od różnego rodzaju zdarzeń losowych.

Działające w Polsce firmy ubezpieczeniowe mają co prawda wieloletnią tradycję, sięgającą 200 lat, jednak integracja z Unią Europejską spowoduje zapewne zmiany i rozwój rynku usług ubezpieczeniowych w sektorze agrobiznesu oraz przyspieszenie działań usprawniających mankamenty obecnego systemu a jednocześnie dostosowanie uregulowań do najlepszych rozwiązań w krajach Unii Europejskiej. Problemy te coraz częściej interesują także badaczy podejmujących zagadnienia zarządzania ryzykiem działalności gospodarczej w rolnictwie [Oręziak 1998; Rojewski 1998; Woicka 1998; Lasota, Schmidt 2001; Wiliams i inni 2002; Zawisza, Kamiński 2003a; 2003b; 2004].

W związku z coraz większym znaczeniem ubezpieczenia jako instrumentu zarządzania ryzykiem w rolnictwie postanowiono wykonać badania, mające na celu określenie znaczenia ubezpieczenia dla rolników indywidualnych oraz oszacowanie postaw rolników wobec towarzystw ubezpieczeniowych. Jednocześnie przyjęto hipotezę, mówiącą, że rolnicy niechętnie zawierają umowy ubezpieczeniowe, a firmy ubezpieczeniowe są spostrzegane jako instytucje generujące dodatkowe koszty prowadzenia działalności gospodarczej przez rolników.

METODY BADAWCZE

Badaniami objęto 188 rolników województwa kujawsko-pomorskiego w okresie od lipca do sierpnia 2001 roku. W procesie badawczym zastosowano celowy dobór gospodarstw. W populacji znalazły się osoby współpracujące z firmą ubezpieczeniową Agropolisa S.A. w Bydgoszczy. W badaniach posłużono się metodą wywiadu, polegającą na zastosowaniu kwestionariusza ankiety w czasie spotkań z respondentami. W procedurze pomiarowej wykorzystano kwestionariusz ankiety zawierający 26 pytań, w tym 14 pytań zamkniętych, z odpowiedziami zasugerowanymi przez badacza, oraz 12 pytań półotwartych, pozwalających na rozszerzenie zakresu udzielanych odpowiedzi.

W strukturze badanych gospodarstw przeważały obiekty 10,1–20 ha (45,7%) oraz o powierzchni powyżej 40 ha (23,4%). Mniej było gospodarstw z przedziałów 30,1–40 ha (10,6%), 20,1–30 ha (8,5%), 5,1–10 ha (7,4%) oraz 1–5 ha (4,3%). Wśród badanej populacji najwięcej było rolników w wieku 41–50 lat (53,7%), mniej liczną grupę stanowili respondenci z przedziału wiekowego 31–40 lat (24,5%), 51–60 lat (19,1%) i powyżej 60 lat (2,7%). W badanej populacji nie było rolników do 30 roku życia. Największą grupę (36,2%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim. Zawodowe wykształcenie miało 32,4% badanych, podstawowe – 22,3% respondentów, a studia wyższe ukończyły tylko dwie osoby (1,1%).

W badaniach, oprócz analizy opisowej, zastosowano test niezależności chi-kwadrat (χ^2), a dla oszacowania siły związku badanych cech współczynnik kontyngencji C Pearsona oraz współczynnik zbieżności g. W analizie statystycznej na poziomie istotności $\alpha = 0,01$ testowano hipotezy badawcze H_0 oraz H_1 , które oznaczały:

- H_0 : brak zależności pomiędzy badanymi cechami,
- H_1 : istnienie zależności pomiędzy badanymi cechami.

WYNIKI BADAŃ

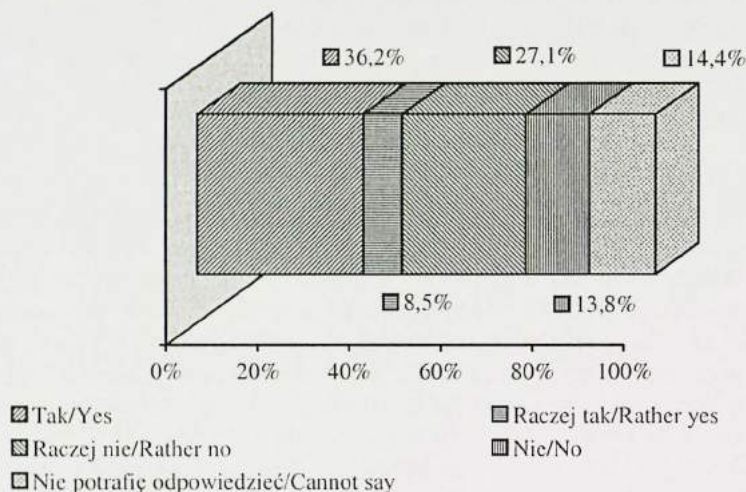
Najczęściej zawieranych przez badanych rolników ubezpieczeniem były ubezpieczenia obowiązkowe, takie jak ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz ubezpieczenie OC rolników i OC komunikacyjne. Polisę obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników posiadało 87,2% ankietowanych, natomiast nie zawierało tego ubezpieczenia 12,8% respondentów. Ubezpieczenie OC komunikacyjne jest kolejnym obowiązkowym ubezpieczeniem, jakie zobowiązani są zawierać rolnicy. W przeciętnym gospodarstwie rolnym znajduje się kilka pojazdów, które objęte są tym ubezpieczeniem. Chęć obniżenia nakładów przez respondentów powoduje, że zawierane są umowy ubezpieczeniowej jedynie na te pojazdy, które najczęściej poruszają się po drogach publicznych. Na pytanie, jaka część pojazdów w gospodarstwie ma ubezpieczenie OC komunikacyjne, badani odpowiedzieli, że ubezpieczają jedynie te, które poruszają się po drogach publicznych (71,3%) lub że wszystkie pojazdy (24,5%). Spośród badanych 4,3% odpowiedziało, że nie ma tego rodzaju ubezpieczenia.

Na pytanie o ubezpieczanie budynków w gospodarstwie rolnym 86,2% odpowiedziało, że je posiada, natomiast 13,8% respondentów udzieliło odpowiedzi negatywnej. Badanym rolnikom zadano również pytanie, jakie zawierają ubezpieczenia nieobowiązkowe. W badanej populacji najbardziej popularnym ubezpieczeniem tego typu było AC (44,1%), następnie ubezpieczenie upraw (27,1%), zwierząt (8,0%) oraz maszyn rolniczych (1,6%). Nie posiadało ubezpieczeń nieobowiązkowych 19,1% ogółu badanych rolników.

Z bezpośrednich rozmów z rolnikami można wywnioskować, że rolnicy nie lubią ubezpieczeń i tym bardziej nie darzą zaufaniem firm ubezpieczeniowych. Przyczyny i uwarunkowania tego zjawiska na pewno są wielorakie i wymagają wielowymiarowej analizy psychologicznej, socjologicznej i ekonomicznej. W pewnej mierze historyczną przyczyną był brak, przez blisko pół wieku, gospodarki rynkowej. Państwowy monopol ubezpieczeniowy obsługujący ludność oraz stanowiące własność państwa przedsiębiorstwa PGR spowodowały, że nie było warunków koniecznych do prawidłowego rozwinięcia tego segmentu usług finansowych. Wśród odbiorców stan ten spowodował zanik świadomości tego, czym naprawdę mogą być ubezpieczenia. Rolnicy opłacali składki ubezpieczeniowe wraz z podatkiem rolnym, traktując je jako dodatkowy podatek. Niektórzy dotychczas sądzą, że opłacając podatek są jednocześnie gdzieś ubezpieczeni. Składki uważane były za wysokie, a odszkodowania za mizerne i trudne do uzyskania.

Respondenci zostali poproszeni także o odpowiedź na pytanie, czy są zadowoleni z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych. Wśród odpowiedzi najwięcej było pozytywnych: tak (36,2%) lub „raczej tak” (8,5%). Brak zadowolenia wyraziło jednak też

sporo osób badanych, gdyż „raczej nie” odpowiedziało 27,1% respondentów, a zdecydowanie „nie” 13,8% badanych rolników. Badania wskazują zatem na pewną rozbieżność w opiniach rolników biorących udział w sondażu. Szczegółowe dane przedstawia rysunek 1.

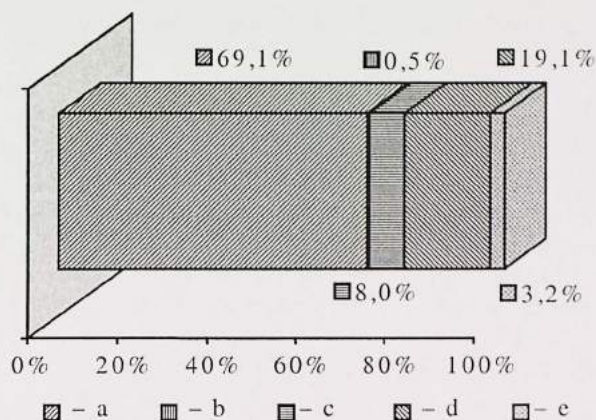
Rys. 1. Zadowolenie badanych rolników z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych
Fig. 1. Satisfaction of the examined farmers with the insurance company activity

Źródło: Badania własne.

Source: The authors' research.

Różnice zdań osób badanych wskazują na to, że rolnicy mają zastrzeżenia do usług świadczonych przez towarzystwa ubezpieczeniowe. Na pytanie, jakich zmian oczekują badani, 69,1% odpowiedziało, że firmy ubezpieczeniowe powinny obniżyć składki, a 19,1% pragnęło lepszego dostępu do informacji. Lepszego funkcjonowania oczekiwało 8,0% badanych, 3,2% respondentów większej uprzejmości, natomiast 0,5% odpowiedziało, że powinna zostać zwiększona oferta ubezpieczeniowa. Jak zatem wynika z badań, największym mankamentem ubezpieczeń jest nadmierna wysokość składek ubezpieczeniowych w opinii osób biorących udział w badaniach. Szczegółowe dane przedstawia rysunek 2. Niezadowolenie ze zbyt wysokich składek ubezpieczeniowych kształtuje w znacznym stopniu postawę respondentów wobec samych zakładów ubezpieczeniowych.

Większość badanych rolników, bez względu na zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych, oczekiwała od nich obniżenia składek za ubezpieczenia. Odmienne oczekiwania mieli jedynie respondenci, którzy nie mieli sprecyzowanej opinii o zakładach ubezpieczeniowych – w 92,6% oczekiwali oni większego dostępu do informacji. Im wyższe było niezadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych, tym bardziej różnorodnych zmian oczekiwali od nich klienci. W grę wchodziło już nie tylko obniżenie składek, ale także inne oczekiwane przez respondentów działania towarzystw ubezpieczeniowych. Rolnicy w pełni zadowoleni oczekiwali, oprócz obniżenia składek, tylko więcej informacji. Inni rolnicy mieli więcej oczekiwań. Dane przedstawia tabela 1.

Rys. 2. Zmiany, jakich oczekują badani rolnicy od zakładów ubezpieczeniowych

Objaśnienia: a – obniżenia składek, b – zwiększenia oferty, c – lepszego funkcjonowania, np. szybszej likwidacji szkód, d – lepszego dostępu do informacji dotyczących ubezpieczeń, e – większej uprzejmości

Fig. 2. Changes which are expected by the examined farmers from the insurance company

Explanations: a – insurance premium decrease, b – extension of the offer, c – faster functioning e.g. more efficient liquidation of damages, d – better access to information concerning the insurances, e – more politeness

Źródło: Badania własne.

Source: The authors' research.

Tabela 1. Zależność pomiędzy zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a oczekiwanymi zmianami

Table 1. Dependence between satisfaction with the insurance company activity and the expected changes

Oczekiwane zmiany Expected changes	Zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych Satisfaction with the insurance company activity				
	tak yes	raczej tak rather yes	raczej nie rather no	nie no	inne odpowiedzi different responses
Obniżenie składek Decrease of insurance premium rate	85,3	62,6	88,2	65,4	0,0
Większa oferta Wider offer	0,0	6,2	0,0	0,0	0,0
Sprawniejsze działanie More efficient work	0,0	25,0	9,8	15,4	7,4
Więcej informacji More information	14,7	6,2	0,0	0,0	92,6
Większa uprzejmość More politeness	0,0	0,0	2,0	19,2	0,0
Razem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne.

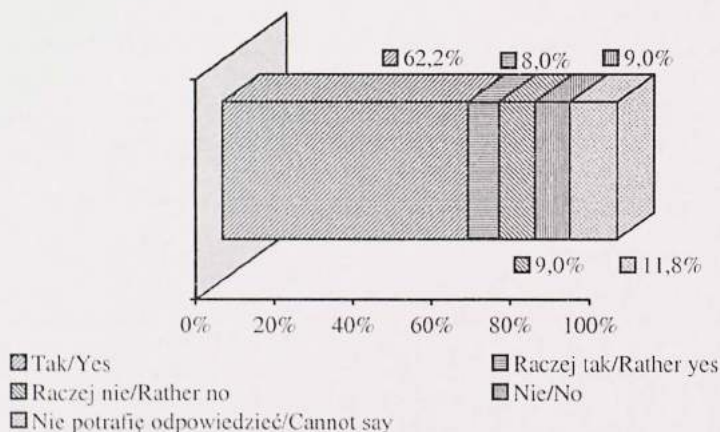
Source: The authors' research.

W zależności korelacyjnej obliczanej za pomocą testu chi-kwadrat przyjęto następujące hipotezy:

- H_0 : brak jest zależności między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a oczekiwanymi zmianami,
- H_1 : istnieje zależność między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a oczekiwanymi zmianami.

Ponieważ χ^2 obliczone 165,706 jest większe od χ^2 tabelarycznego 37,566 przy $\alpha = 0,01$ i liczbie stopni swobody 16, mamy podstawy do odrzucenia H_0 (tab. 3). Istnieją podstawy do stwierdzenia zależności między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a oczekiwanymi zmianami. Współczynnik kontyngencji C Pearsona jest większy od 0 i wynosi 0,684. Oznacza to, że zależność pomiędzy cechami jest znaczna. Współczynnik zbieżności g dla g w kolumnie wynosi 0,217, natomiast g w wierszu wynosi 0,431. Oznacza to, że istnieje zależność między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych jako czynnika zależnego od oczekiwanych zmian jako czynnika niezależnego. Nie można również wykluczyć związku między oczekiwanymi zmianami jako czynnikiem zależnym a zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych jako czynnikiem niezależnym.

W działalności gospodarczej, zwłaszcza jeśli w grę wchodzi znaczne kwoty pieniędzy oraz jeśli rynek jest nadmiernie zmonopolizowany, należy się spodziewać działań szkodliwych dla klientów lub konkurencji. Sposobem na zabezpieczenie się przed negatywnymi działaniami jest stworzenie systemu ochrony przed nimi. W tym celu powołana została instytucja Rzecznika Praw Ubezpieczonych. W przeprowadzonych badaniach za uzasadnione powołanie takiej instytucji uznało 70,2% badanych (62,2% – „tak”, 8,0% – „raczej tak”), natomiast osób, które nie pochwalają utworzenia takiej instytucji było tylko 18,0% (9,0% – „raczej nie” i 9,0% – „nie”). Szczegółowe dane przedstawia rysunek 3.

Rys. 3. Zasadność powołania instytucji Rzecznika Praw Ubezpieczonych w opinii badanych rolników

Fig. 3. Advisability of creation of Insurance Rights Protection Agency in the opinion of the surveyed farmers

Źródło: Badania własne.

Source: The authors' research.

Instytucja Rzecznika Praw Ubezpieczonych została powołana celem ochrony praw ubezpieczonych. Nie tylko narastające niezadowolenie z funkcjonowania firm ubezpieczeniowych przyczyniło się do powstania tej instytucji, było to również podyktowane wymogami stawianymi przez Unię Europejską. Rolnicy, bez względu na zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych, pozytywnie ocenili utworzenie instytucji Rzecznika Praw Ubezpieczonych. Najbardziej sceptyczni byli respondenci (29,4%), którzy byli raczej niezadowoleni z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych (pełne dane zawarto w tabeli 2).

Tabela 2. Zależność pomiędzy zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a opinią o zasadności powołania Rzecznika Praw Ubezpieczonych

Table 2. Dependence between satisfaction with the insurance company activity and the opinion of necessity for creation the Insurance Rights Protection Agent

Opinia o Rzeczniku Praw Ubezpieczonych Opinion about the Insurance Rights Protection Agent	Zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych Satisfaction with the insurance company activity				
	tak yes	raczej tak rather yes	raczej nie rather no	nie no	inne odpowiedzi different responses
Tak Yes	60,3	93,8	70,6	84,6	11,1
Raczej tak Rather yes	0,0	0,0	0,0	0,0	55,6
Raczej nie Rather no	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nie No	0,0	0,0	29,4	7,7	0,0
Nie potrafię odpowiedzieć Can not say	14,7	6,2	0,0	7,7	33,3
Razem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne.

Source: The authors' research.

W zależności korelacyjnej obliczanej za pomocą testu chi-kwadrat przyjęto następujące hipotezy:

- H_0 : brak jest zależności między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a uznaniem słuszności powołania Rzecznika Praw Ubezpieczonych,
- H_1 : istnieje zależność między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a uznaniem słuszności powołania Rzecznika Praw Ubezpieczonych.

Ponieważ χ^2 obliczone 187,585 jest większe od χ^2 tabelarycznego 32,000 przy $\alpha = 0,01$ i liczbie stopni swobody 16, mamy podstawy do odrzucenia H_0 . Istnieją podstawy do stwierdzenia zależności między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a uznaniem słuszności powołania Rzecznika Praw Ubezpieczonych (tab. 3). Współczynnik kontyngencji C Pearsona jest większy od 0 i wynosi 0,707. Oznacza to, że zależność pomiędzy cechami jest znaczna. Współczynnik zbieżności g w kolumnie wynosi 0,250, natomiast g w wierszu wynosi 0,169. Oznacza to, że istnieje związek między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych jako czynnikiem zależnym a powołaniem Rzecznika Praw Ubezpieczonych jako czynnikiem niezależ-

nym. Istnieje również zależność między opinią o powołaniu Rzecznika Praw Ubezpieczeniowych jako czynnika zależnego od zadowolenia z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych jako czynnika niezależnego, jednak ta zależność jest słabsza od wcześniejszej.

Tabela 3. Zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych – wyniki testu χ^2 oraz współczynniki korelacji

Table 3. Satisfaction with the insurance company activity – test χ^2 results and correlation coefficients

Wyszczególnienie Specification	Zadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych Satisfaction with the insurance company activity		
	$\chi^2_{\alpha=0,01}$	χ^2	C
Oczekiwane zmiany Expected changes	37,566	165,706*	0,684
Zasadność powołania Rzecznika Praw Ubezpieczonych Necessity of Insurance Rights Protection Agent Assignment	32,000	187,585*	0,707

*wynik jest istotny na poziomie $\alpha = 0,01$; * the result is significant at the level $\alpha = 0,01$

Źródło: Badania własne.

Source: The authors' research.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z sondażu, badani rolnicy niechętnie zawierali umowy ubezpieczeniowe. Nawet ubezpieczenia obowiązkowe nie były zawierane powszechnie. Jeszcze mniejszym zainteresowaniem cieszyły się ubezpieczenia dobrowolne. Wśród nich najbardziej popularne było komunikacyjne AC, natomiast spośród typowo rolniczych działalności większe zainteresowanie wzbudzało u badanych rolników ubezpieczenie upraw.

Firmy ubezpieczeniowe nie cieszyły się też wśród respondentów zbyt dobrą opinią. Opinie w tej kwestii były mocno podzielone i wśród badanych rolników znalazły się podobne liczebnie grupy pozytywnie, jak i negatywnie oceniające towarzystwa ubezpieczeniowe.

W badaniach stwierdzono zależność między zadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a oczekiwanymi zmianami. Badani oczekiwali od zakładów ubezpieczeniowych przede wszystkim obniżenia składek i lepszego funkcjonowania, na przykład sprawniejszej likwidacji szkód oraz lepszego dostępu do informacji. Im wyższe było niezadowolenie z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych, tym bardziej różnorodnych zmian oczekiwali od nich klienci.

W celu poprawy funkcjonowania tych firm oraz dostosowania norm i przepisów podyktowanych integracją z Unią Europejską powołano instytucję Rzecznika Praw Ubezpieczonych, której zadaniem jest ochrona praw konsumenta, w tym przypadku ubezpieczonego. Badani rolnicy w większości pozytywnie ocenili zasadność powołania takiej instytucji. Wśród respondentów można było zauważyć zależność między niezadowoleniem z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych a pozytywną opinią o słuszności powołania instytucji Rzecznika Praw Ubezpieczonych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że niechęć respondentów do zawierania ubezpieczeń wynika nie tyle z niezadowolenia z funkcjonowania zakładów ubezpieczeniowych, lecz z wysokich składek za proponowane ubezpieczenia, co potwierdza sformułowaną hipotezę badawczą.

PIŚMIENICTWO

- Lasota K., Schmidt D., 2001. Ochrona konsumenta usługi ubezpieczeniowej w prawie europejskim. *ASEKURACJA & RE* nr 2, ss. 48–56.
- Oreziak L., 1998. Jednolity Rynek Ubezpieczeniowy w ramach Unii Europejskiej. Zasady funkcjonowania i kierunki rozwoju. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Rojewski K., 1998. Ubezpieczenia rolne w Polsce. Czy powinny być obowiązkowe? Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych nr 3(24), ss. 39–42.
- Williams Jr A.C., Smith M.L., Young P.C., 2002. Zarządzanie ryzykiem a ubezpieczenia. PWN, Warszawa.
- Woicka I.L., 1998. Potencjalne konsekwencje przystąpienia Polski do jednolitego rynku ubezpieczeń. Wspólnoty europejskie, Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych nr 3(79), ss. 43–51.
- Zawisza S., Kamiński T., 2003a. Ubezpieczenia majątkowe w rolnictwie polskim – ewolucja i perspektywy rozwoju wobec procesu integracji z Unią Europejską. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* nr 2(295), 102–113.
- Zawisza S., Kamiński T., 2003b. Świadomość ubezpieczeniowa rolników jako element zwiększania jakości i konkurencyjności w agrobiznesie. *Prace Naukowe AE we Wrocławiu* nr 983, T. 2, ss. 592–598.
- Zawisza S., Kamiński T., 2004. Obowiązkowe ubezpieczenia w rolnictwie w opinii rolników województwa kujawsko-pomorskiego. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego* nr 1(37), ss. 5–20.

EVALUATION OF INSURANCE COMPANIES FUNCTIONING IN AGRICULTURE IN THE OPINION OF SURVEYED FARMERS OF THE KUJAWSKO-POMORSKIE REGION

Abstract. This work contains research results concerning insurance companies functioning in agriculture, performed in the period from July to August 2001 on 188 farmers of the kujawsko-pomorskie region. Farmers cooperating with the Insurance Company Agropolisa S.A. (stock company) Bydgoszcz Division took part in this survey. As the results show insurances most often realized by farmers are obligatory, such as insurance of buildings belonging to their farms and OC – farmers' civil liability insurance. The research reveals that the small number of non-obligatory insurances is closely related to the high rate of insurance premium. Insurance companies are not appreciated by some of the farmers as many of them (40.9%) were not satisfied with their activity. The examined farmers, also the satisfied ones, above all, expect the companies to lower the insurance premium (69.1%) and improve the way of functioning, for example improve access to information (19.1%) and make liquidation of damages more efficient (8.0%). Most of the examined farmers (70.2%) are of the opinion that it would be advisable and necessary to set up an institution dealing with Protection of the Insured People Rights.

Key words: village, agriculture, farmers, insurances, insurance companies

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 10.12.2004